

MESLEK YÜKEKOKULU ÖĞRENİLERİNİN DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERİNE İLİŞKİN SALDIRGANLIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

IDENTIFICATION THE LEVEL OF AGGRESSION OF ASSOCIATE DEGREE STUDENTS IN RESPECT OF DEMOGRAPHIC VARIABLES*

*Fatma YILMAZ** Yasin MERCAN****

ÖZET: Araştırmanın amacı önlisans öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin incelenmesidir. Mevcut çalışma Erzincan Üniversitesi'nde basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen 250 meslek yüksekokulu öğrencisi üzerinde 37 sorudan oluşan bir anket ile uygulanmıştır. Öğrencilerin cevaplandığı anketler sonucunda elde edilen veriler SPSS paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmanın birinci bölümünde saldırganlık konusunda literatür araştırması yapılmış olup ikinci bölümünde fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık, öfke ve düşmanlık alt boyutları çerçevesinde saldırganlık kavramı ve öğrencilerin demografik özellikleri karşılaştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda önlisans öğrencilerinin yaşadıkları bölge, yerleşim yerleri, ebeveyn eğitimi vb. değişkenler ile saldırganlık tutumları arasındaki korelasyon yorumlanmıştır.

Anahtar sözcükler: fiziki saldırganlık, sözel saldırganlık, düşmanlık, öfke .

ABSTRACT: The target of this study is to analyze the level of aggression of associate degree students. The present study was applied with a questionnaire consisting of 37 questions on 250 vocational high school students which was chosen through simple incidental sampling methods in Erzincan University. The data obtained as a result of the student's answers in questionnaire were analyzed through SPSS package program. In the first section of the study literature study about aggression was done and in the second part, the term of aggression and student's demographic features were compared within the frame of physical and oral aggression, sub-dimension of anger and enmity. As a result of the study, the correlation between associate degree student's living regions, settlements, parent education and some other variables with their aggression manners was interpreted.

Keywords: physical aggression, oral aggression, enmity, anger

GİRİŞ

İnsanların sosyal bir varlık olmasından dolayı yaşamın bir gereği olarak diğer insanlarla ilişki halindedir ve bu ilişki hali kimi zaman saldırgan unsurlar içerebilmektedir. Saldırganlığın birey ve toplum için yol açtığı olumsuz sonuçlar hemen herkes tarafından bilinmektedir. Bu durum, saldırganlığın kontrol altına alınmasıyla ilgilenen araştırmacıları, saldırgan duygu ve davranışlarla ilişkili olan değişkenleri araştırmaya yöneltmektedir. Saldırganlık, Ruhbilim Terimleri Sözlüğü'nde (Enç, 1980) 'bireyin kendi düşünce ya da davranışlarını, dıştaki direnmelere karşın zorla karşısındakine benimsetme çabası' olarak tanımlanmaktadır. Başka kaynaklar incelendiğinde ise saldırganlık, 'başkalarını inciten, psikolojik ve fizyolojik zarar

* Bu çalışma 2. Ulusal Meslek Yüksekokulları Sosyal ve Teknik Bilimler Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur.

** Öğr. Gör., Erzincan Üniversitesi, Üzümlü MYO, Erzincan-Türkiye, fyilmaz@erzincan.edu.tr

*** Öğr. Gör., Kırklareli Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, Kırklareli-Türkiye, ysn_tln@hotmail.com

veren her türlü davranış', 'başkalarını incitme niyeti taşıyan her türlü davranış' ya da 'öfke içeren davranış' gibi farklı şekillerde ifade edilmektedir. Bu tanımlar yakından incelendiğinde ortak noktalar 'zarar verme davranışına' yaptıkları vurgudur (Hasta ve Güler, 2013). Saldırganlığın, psikolojik ihtiyaçlar arasında da özel bir yeri vardır. Kimine göre saldırganlık doğuştan var olan bir içgüdü iken, kimine göre ise sonradan öğrenilen ve toplumsal nitelikte bir ihtiyaçtır (Şahin ve Owen, 2009).

Saldırganlık, sözel veya fiziksel bir güç harcayarak, genellikle bir hedefe (kişi ya da nesneye) yönelen bir eylem olup, öfke, hiddet veya düşmanlık benzeri duygulanımların karşılığı olarak tanımlanmaktadır. Diğer insanlar üzerinde fiziksel ve psikolojik sonuçları olan önceden karar verilmiş davranış olarak kısaca tanımlanabilir. Bu tanımlamaya başkasının mallarına verilen zarar da dâhil edilebilir (Ceylan, 2012).

1.2.Saldırganlık Kavramı

Saldırganlık; genellikle bir canlıya ya da bir nesneye, fiziksel ya da psikolojik olarak kasıtlı bir şekilde zarar vermeye yönelik davranış olarak tanımlanmaktadır (Karahana vd., 2009). Saldırganlık, saldırı davranışı göstermeye yönelik olan ve çoğu zaman süreklilik özelliği taşıyan bir eğilimdir (Kuru&Var, 2009). Engellenme duygusuna yapılan en genel davranışlardan birisi saldırganlıktır. Bireyi engelleyen nesne ya da kişiye yapılan saldırganlık, bazen duruma uyum yapmaya, bazen de uyumsuzluğa götürür. Bizi engelleyen kişi ya da olay bizim gücümüzün dışında ise engellenme sonucu ortaya çıkan kızgınlık yer değiştirir ve gücümüzün yettiği kişi ve nesnelere yönelmektedir (Cüceloğlu, 1994).

Düşmanlık, rahatsızlık ve öfke, saldırganlığın yaygın ifade edilmiş biçimleridir (Gültekin, 2011). Saldırganlığı genelde sevgi ortamından uzak olma, baskı altında yetişme, ekonomik nedenler, değerlerdeki değişme, travmatik olaylar, istismar ve ailedeki kötü örnekler ve buna benzer olumsuz olaylar etkilemektedir (Alp vd., 2014). Saldırganlıkta, kızgınlık duygusu öne çıkmakta, kavga etme, ağlama veya bağırıp-çağırma gibi tepkiler görülmektedir. Araç olarak saldırganlıkta ise kişi, sosyal ya da maddi bir fayda sağlamak adına saldırgan tepkiler sergilenmektedir (Campbell, Muncer, & Bibel, (1985).

Poggenpoel ve Mybrugh (2002), saldırganlığı bireyin kendi kendine ve çevresiyle olan ilişkilerinin ayrılmaz bir parçası olarak görmekte ve saldırganlığı, yapıcı ve yıkıcı olmak üzere ikiye ayırmışlardır. Poggenpoel ve Mybrugh'e göre saldırganlık, saldırgan davranışın dışavurumu ile başlamamaktadır. Saldırganlık, çocukluk ile birlikte başlayan ve yaşam boyu devam eden saldırganlık eğiliminin bir sonucudur. Saldırganlık eğilimi, kişinin algı dünyasında oluşarak tepkiye dönüşür. Buradaki en önemli nokta bu tepkilerin yapıcı mı, yoksa yıkıcı saldırganlığa mı dönüşeceği. Saldırganlık; bireyin, ailenin, grubun veya toplumun sağlıklı bir şekilde gelişmesini sağlamak amacıyla yapılırsa olumlu biçimde ifade edilmiş olur. Ancak kişi çevresine zarar veriyorsa saldırganlık, yıkıcı biçimde ifade edilmektedir.

Bazı araştırmalara bakıldığında, düşmanlık ve saldırgan davranışların, birbirine eşit olduğu ileri sürülmektedir. Düşmanlık, kişinin diğer kişilerden hoşlanmama duygularını içeren ve onları olumsuz değerlendirmesine neden olan bir davranış olarak tanımlanmaktadır Berkowitz (1990) Düşmanlığın saldırgan davranışlarla ilişkisine dikkat çekilmekte ve düşmanlığın, içselleştirilmiş değil, daha çok dışsallaştırılmış bir öfke sonucunda oluştuğu belirtilmektedir. Öfke kontrolünün azlığının ve dışsallaştırılmış öfkenin, düşmanlığı yordayan önemli değişkenlerden olduğunu vurgulamaktadır (Bridewell&Chang,1997). Bir başka çalışma incelendiğinde saldırganlık ile ilgili önemli etkenlerden birinin aile olduğu görülmektedir. Bu çerçevede ebeveyn çocuk ilişkileri, anne/baba tutumları, ailede saldırgan modeller, aile içi şiddet ve istismar gibi değişkenlerin ergenlerin saldırgan davranışlarıyla ilişkili olabileceği ortaya konmuştur (Kaplan&Aksel, 2013). Saldırganlık davranışı üzerine yapılan pek çok araştırma göstermektedir ki, bu davranış sorunu erken yaşlarda öğrenilerek kazanılmaktadır. Saldırganlık

davranışına yönelik sık olarak uygulanan cezalara rağmen, öğrenilen saldırganlık davranışının silinmesi çok zordur. Gençlik ve erişkinlik dönemlerde yapılan girişim ve iyileştirme programları oldukça geç kalmakta, büyük ölçüde de başarısız olmaktadır (Akçay&Özcebe, 2012).

Saldırganlık Kavramı

Saldırganlık; genellikle bir canlıya ya da bir nesneye, fiziksel ya da psikolojik olarak kasıtlı bir şekilde zarar vermeye yönelik davranış olarak tanımlanmaktadır (Karahana vd., 2009). Saldırganlık, saldırı davranışı göstermeye yönelik olan ve çoğu zaman süreklilik özelliği taşıyan bir eğilimdir (Kuru&Var, 2009). Engellenme duygusuna yapılan en genel davranışlardan birisi saldırganlıktır. Bireyi engelleyen nesne ya da kişiye yapılan saldırganlık, bazen duruma uyum yapmaya, bazen de uyumsuzluğa götürür. Bizi engelleyen kişi ya da olay bizim gücümüzün dışında ise engellenme sonucu ortaya çıkan kızgınlık yer değiştirir ve gücümüzün yettiği kişi ve nesnelere yönelmektedir (Cüceloğlu, 1994).

Düşmanlık, rahatsızlık ve öfke, saldırganlığın yaygın ifade ediliş biçimleridir (Gültekin, 2011). Saldırganlığı genelde sevgi ortamından uzak olma, baskı altında yetişme, ekonomik nedenler, değerlerdeki değişme, travmatik olaylar, istismar ve ailedeki kötü örnekler ve buna benzer olumsuz olaylar etkilemektedir (Alp vd., 2014). Saldırganlıkta, kızgınlık duygusu öne çıkmakta, kavga etme, ağlama veya bağırıp-çağırma gibi tepkiler görülmektedir. Araç olarak saldırganlıkta ise kişi, sosyal ya da maddi bir fayda sağlamak adına saldırgan tepkiler sergilenmektedir (Campbell, Muncer, & Bibel, (1985).

Poggenpoel ve Mybrugh (2002), saldırganlığı bireyin kendi kendine ve çevresiyle olan ilişkilerinin ayrılmaz bir parçası olarak görmekte ve saldırganlığı, yapıcı ve yıkıcı olmak üzere ikiye ayırmışlardır. Poggenpoel ve Mybrugh'e göre saldırganlık, saldırgan davranışın dışavurumu ile başlamamaktadır. Saldırganlık, çocukluk ile birlikte başlayan ve yaşam boyu devam eden saldırganlık eğiliminin bir sonucudur. Saldırganlık eğilimi, kişinin algı dünyasında oluşarak tepkiye dönüşür. Buradaki en önemli nokta bu tepkilerin yapıcı mı, yoksa yıkıcı saldırganlığa mı dönüşeceği. Saldırganlık; bireyin, ailenin, grubun veya toplumun sağlıklı bir şekilde gelişmesini sağlamak amacıyla yapılırsa olumlu biçimde ifade edilmiş olur. Ancak kişi çevresine zarar veriyorsa saldırganlık, yıkıcı biçimde ifade edilmektedir.

Bazı araştırmalara bakıldığında, düşmanlık ve saldırgan davranışların, birbirine eşit olduğu ileri sürülmektedir. Düşmanlık, kişinin diğer kişilerden hoşlanmama duygularını içeren ve onları olumsuz değerlendirmesine neden olan bir davranış olarak tanımlanmaktadır Berkowitz (1990) Düşmanlığın saldırgan davranışlarla ilişkisine dikkat çekilmekte ve düşmanlığın, içselleştirilmiş değil, daha çok dışsallaştırılmış bir öfke sonucunda oluştuğu belirtilmektedir. Öfke kontrolünün azlığının ve dışsallaştırılmış öfkenin, düşmanlığı yordayan önemli değişkenlerden olduğunu vurgulamaktadır (Bridewell&Chang,1997). Bir başka çalışma incelendiğinde saldırganlık ile ilgili önemli etkenlerden birinin aile olduğu görülmektedir. Bu çerçevede ebeveyn çocuk ilişkileri, anne/baba tutumları, ailede saldırgan modeller, aile içi şiddet ve istismar gibi değişkenlerin ergenlerin saldırgan davranışlarıyla ilişkili olabileceği ortaya konmuştur (Kaplan&Aksel, 2013). Saldırganlık davranışı üzerine yapılan pek çok araştırma göstermektedir ki, bu davranış sorunu erken yaşlarda öğrenilerek kazanılmaktadır. Saldırganlık davranışına yönelik sık olarak uygulanan cezalara rağmen, öğrenilen saldırganlık davranışının silinmesi çok zordur. Gençlik ve erişkinlik dönemlerde yapılan girişim ve iyileştirme programları oldukça geç kalmakta, büyük ölçüde de başarısız olmaktadır (Akçay&Özcebe, 2012).

Saldırganlık Kavramı

Fiziksel Saldırganlık

Son yıllarda işyerinde saldırganlığın fiziksel olmayan türlerini araştıran çalışmalarda artış dikkate değerdir. Saldırganlık kavramı psikolojik taciz, sözlü saldırı, nezaketsizlik gibi farklı isimler altında çeşitli araştırmalara konu olmaktadır (Gül, 2010). Biçimi olan saldırganlığın, ifade biçimlerinden biri olarak tanımlanmaktadır. Fiziksel saldırganlık motor davranışlarla ilişkilidir ve amaç karşıdaki kişiye, objeye zarar vermektir. Diğer bir deyişle hedef yönelimlidir (Kesen vd. 2001). vurma gibi fiziksel nitelikli davranışlar fiziksel saldırganlığı göstermektedir.

Sözel Saldırganlık

Saldırganlığın ikinci şekli olan, sözel saldırganlık boyutu ise daha çok, dışa vurulmuş öfke olarak tanımlanmaktadır tehdit etme, alay etme, olumsuz isimler takma gibi sözel ifadelerde sözel saldırganlığa işaret etmektedir. Sözel saldırganlık da en az fiziksel saldırganlık kadar etkilidir. Sözel saldırganlık, fiziksel saldırganlıktan daha yaygındır ve sözel saldırganlık, bireyin doğumundan itibaren en sık karşılaştığı saldırganlık türüdür. Bunun altında yatan ana sebep ise, kendisini ifade etmekte zorluk çeken bireylerin en basit şekilde ortaya koydukları davranış olmasıdır (Çiftınar, 2003).

Öfke

Öfke, doyurulmamış isteklere, istenmeyen sonuçlara ve karşılanmayan beklentilere verilen son derece doğal, evrensel ve insani bir duygusal tepkidir. Öte yandan belki de en zarar verici duygusal yaşantı olarak da tanımlanabilir. Diğer bir yandan öfke, engellenme, saldırıya uğrama tehdit edilme, yoksun bırakma, kısıtlama gibi durumlarda hissedilen genellikle neden olan şeye ya da kişiye yönelik şu ya da bu şekilde saldırgan davranışlarla sonuçlanabilen oldukça yoğun, olumsuz bir duygudur (Karataş, 2009). Öfke duygusunun yoğun, baş etme becerilerinin sınırlı olduğu ergenlik döneminde, bu durum zamanla uyumsuzluğa, saldırganlığa, şiddete dönüşebilmektedir. Öfke ve saldırganlığın, suç ve antisosyal davranışlara dönüşebilmesinin yanı sıra bireyin uyumunu bozan etkisini ortadan kaldırabilmek, öfkesini ve saldırganlığını uygun şekilde ifade etmesini sağlamak için de müdahalede bulunmak gerekmektedir (Gültekin, 2009). Herhangi bir durum birey için engelleyici olarak algılanıyorsa kızgınlık ve öfkeye neden olur. Öfke duygusuna saldırganca davranışlar gösterme eşlik eder. Bireylerin öfke ve saldırganlık duygularının ortaya çıkmasında, içinde bulunulan gelişim döneminin özellikleri, ortam ve çevre etkili olabilmektedir (Kesen, 2001). Çoğu zaman birey engellendiğinde öfke duygusu yaşamaktadır. Öfke duygusu da saldırganlığı tetikleyici niteliktedir (Ceylan, 2012). Diğer bir yandan öfke, engellenme, saldırıya uğrama tehdit edilme, yoksun bırakma, kısıtlama gibi durumlarda hissedilen genellikle ne-den olan şeye ya da kişiye yönelik şu ya da bu şekilde saldırgan davranışlarla sonuçlanabilen oldukça yoğun, olumsuz bir duygudur (Karataş, 2009).

Düşmanlık

Öfke ve kızgınlıktan meydana gelen, amacı incitmek olan saldırganlık düşmanca saldırganlık olarak tanımlanmaktadır (Kesimli, 2013). Düşmanlık, rahatsızlık ve öfke, saldırganlığın yaygın ifade edilmiş biçimleridir (Gültekin, 2011). Düşmanlık ifadeleri; öncelikle sözlü veya sembolik olarak, sözlü saldırılar, olumsuz jestler ve yüz ifadeleri gibi davranışları kapsamaktadır (Gül, 2010). Temel insan gereksinimlerinin engellenmesinin düşmanlık duygularının ve saldırganlığın temel nedenidir (Şahin&Owen, 2009).

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Amacı ve Örneklemi

Araştırmanın amacı; meslek yüksekokulunda öğretim gören öğrencilerinin demografik özellikleri dikkate alınarak saldırganlık düzeylerini ölçmektir. Araştırmanın çalışma grubunu 2014-2015 eğitim-öğretim yılı Erzincan Üniversitesi Üzümlü Meslek Yüksekokulu öğrencileri ve Kemah Meslek Yüksekokulu öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmaya toplam 250 öğrenci katılmıştır.

2.2. Varsayımlar ve Sınırlılıklar

Varsayımlar;

En uygun ölçme aracının “saldırganlık ölçeği” olduğu varsayılmaktadır.

Anketi dolduran katılımcılar samimi görüşlerini yansıtmışlardır

Araştırma örneklemini evreni temsil etmektedir

Verilerin normal dağılım göstermektedir

Grupların varyansları eşittir.

Sınırlılıklar;

Araştırma 2014-2015 öğretim yılı Erzincan Üniversitesi Üzümlü Meslek Yüksekokulu öğrencileri ve Kemah Meslek Yüksekokulu öğrencileri ile sınırlandırılmıştır.

Veri toplama aracı 8 demografik, 2 saldırganlığa ilişkin toplam 37 soru ile sınırlandırılmıştır.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Analizi

Buss ve Perry (1992) tarafından hazırlanıp gözden geçirilen saldırganlık ölçeği, fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık, öfke ve düşmanlık olmak üzere 4 farklı alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin orijinalinin test güvenilirliği, 80, ölçeğin fiziksel, sözel, öfke ve düşmanlık boyutları için iç tutarlılık katsayıları ise sırasıyla 85, .72, 83 ve 77 olarak saptanmıştır (Buss ve Perry, 1992).

1992 yılın-da Buss ve Peryy tarafından geliştirilen, Buss ve Warren tarafından 2000 yılında güncellenen “Aggression Questionnaire” adlı ölçeğin Can tarafından Türkiye’ye uyarlanmış biçimi kullanılmıştır (Can, 2000). Öğrencilerden toplanan veriler SPSS paket programı ile analiz edilmiştir. Analiz yöntemi olarak T-testi, ve Anova kullanılmıştır.

BULGULAR

3.1. Demografik Değişkenlerle İlgili Bulgular

Araştırma da öğrencilerin, yaş, cinsiyet, yetişme çağında (0-18 yaş arası) bulunmuş olduğu yer ve meslek yüksekokulunda öğrenim gördükleri program olmak üzere 4 farklı açıdan demografik özellikleri incelenmiştir. Bunun yanında öğrencilere ailelerine yönelik olarak; ailelerinin yaşadığı bölge, gelirleri ve anne-baba eğitim düzeyleri sorulmuştur. Öğrencilerin ve ailelerinin demografik değişkenlere ilişkin olarak frekans ve yüzde tabloları incelenerek araştırmaya katılan deneklerin özellikleri ile ilgili genel bilgiler elde edilmiştir. Ankete katılan toplam denek sayısı 250’dir.

Tablo 1. Ankete Katılan Öğrencilerin Demografik Dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
Yaş		
18	17	6,8
19	56	22,4
20	45	18,0
21	61	24,4
22+	71	28,4
Cinsiyet		
Kız	163	65,2
Erkek	87	34,8
Yetişme Çağında Bulunulan Yer		
Köy	34	13,6
Belde/Bucak	18	7,2
İlçe	95	38,0
İl	68	27,2
Büyük Şehir	35	14,0
MYO Programı		
İnsan Kaynakları Programı	49	19,6
Dış Ticaret Programı	25	10,0
Maliye Programı	41	16,4
Emlak ve Emlak Yönetimi P.	41	16,4
Bilgisayar Programcılığı	8	3,2
Bankacılık ve Sigortacılık P.	72	28,8
Muhasebe Programı	7	2,8

Meslek Yükekokulu Öğrencilerinin Demografik Değişkenlerine İlişkin Saldırganlık Düzeylerinin Belirlenmesi

İşletme Programı	7	2,8
Toplam	250	100

Tablo 2. Ankete Katılan Öğrencilerin Ailesine Yönelik Demografik Dağılımlar

	Frekans	Yüzde (%)
Ailenin Yaşadığı Böl.		
Güney Doğu Anadolu	113	45,2
Doğu Anadolu	67	26,8
Marmara	15	6,0
Ege	4	1,6
Akdeniz	27	10,8
Karadeniz	14	5,6
İç Anadolu	10	4,0
Toplam Aile Geliri		
0-300	3	1,2
301-500	16	6,4
501-900	69	27,6
901-1500	91	36,4
1500+	71	28,4
Anne Eğitim Durumu		
Okuryazar değil	67	26,8
Okuryazar	28	11,2
İlkokul	94	37,6
Ortaokul	36	14,4
Lise	24	9,6
Üniversite	1	,4

Baba Eğitim Durumu		
Okuryazar değil	16	6,4
Okuryazar	28	11,2
İlkokul	89	35,6
Ortaokul	63	25,2
Lise	44	17,6
Üniversite	10	4,0
Toplam	250	100,0

Yukarıdaki tablolar incelendiğinde; ankete katılan deneklerin yaş dağılımlarının, öğrenciler üzerinde uygulanmasından dolayı birbirine yakın olduğu görülmektedir. Anketi cevaplayan erkek öğrencilerin (87) sayısı, kız öğrencilerin (163) yarısı kadardır, il merkezlerinde büyüyen çocuklar ilçe, belde ve köylerde büyüyen çocuklardan daha az sayıda olup, üniversitede program olarak sayısal ve sözel bölümlerin seçilme oranı birbirine yakındır.

Öğrencilerin ve ailelerin yaşadığı bölgeler incelendiğinde neredeyse $\frac{3}{4}$ 'ünün Doğu Anadolu Bölgesi ve Güney Doğu Anadolu Bölgesi'nde yaşadığı görülmektedir. Bunun sebebi olarak; öğrencilerin meslek yüksekokulu için özellikle yakın yerleri tercih ediyor olması söylenebilmektedir. Ailelerin gelirleri incelendiğinde ise, $\frac{1}{3}$ 'ünün asgari ücretin altında, $\frac{1}{3}$ 'ünün asgari ücret düzeyinde, $\frac{1}{3}$ 'ünün de asgari ücretin üstünde olduğu görülmektedir. Anne ve babanın eğitim seviyeleri ise; ilkokul ve altı eğitim almış anne sayısı toplam sayının $\frac{3}{4}$ 'ü oranındadır, ilkokul ve altı eğitim almış baba sayısı ise araştırmaya katılan deneklerin sayısının yarısı kadardır.

3.2. Hipotezler

Araştırmanın genel hipotezleri aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır:

H1: Öğrencilerin cinsiyetleri ile saldırganlık düzeyleri ve saldırganlık alt boyutları (fiziki saldırganlık, sözel saldırganlık, düşmanlık, öfke) arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H2: Öğrencilerin ailelerin gelirleri ile saldırganlık düzeyleri ve saldırganlık alt boyutları (fiziki saldırganlık, sözel saldırganlık, düşmanlık, öfke) arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H3: Öğrencilerin ailelerinin yaşadığı bölge ile saldırganlık düzeyleri ve saldırganlık alt boyutları (fiziki saldırganlık, sözel saldırganlık, düşmanlık, öfke) arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H4: Öğrencilerin baba eğitim durumları ile saldırganlık düzeyleri ve saldırganlık alt boyutları (fiziki saldırganlık, sözel saldırganlık, düşmanlık, öfke) arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotezlerin Yorumlanması;

H1: Öğrencilerin cinsiyetleri ile saldırganlık düzeyleri ve saldırganlık alt boyutları (fiziki saldırganlık, sözel saldırganlık, düşmanlık, öfke) arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Tablo 3. Bağımsız örneklere ait tanımsal istatistikler

Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Demografik Değişkenlerine İlişkin Saldırganlık Düzeylerinin Belirlenmesi

Grup		Ana Kütle	Ortalama	Standart Sapma	Standart Ortalama Hata
Fiziksel Saldırganlık	Kız	163	21,3497	7,76152	,60793
	Erkek	87	24,8966	6,94670	,74476
Düşmanlık	Kız	163	24,2945	5,91601	,46338
	Erkek	87	24,6437	5,99802	,64305
Öfke	Kız	163	19,8589	5,07338	,39738
	Erkek	87	20,1379	5,77116	,61873
Sözel Saldırganlık	Kız	163	14,3497	3,65239	,28608
	Erkek	87	15,7471	3,79479	,40684
Saldırganlık	Kız	163	79,8528	16,10660	1,26157
	Erkek	87	85,4253	19,03096	2,04033

Tablo 3'te kız ve erkek öğrencilerin saldırganlık düzeyleri hakkında tanımsal istatistikler verilmektedir. Kız öğrencilerin fiziksel saldırganlık ortalaması 21,34 iken erkek öğrencilerin fiziksel saldırganlık ortalaması 24,89'dur. Genel saldırganlık puanı ise; kızlarda 79,85 iken, erkeklerde 85,42'dir.

Tablo 4. Öğrencilerin Saldırganlık Puanları ile Cinsiyetlerine Göre T-Testi Sonuçları

	F	Sig	t	Serb. Der.	. (2-tailed) iki- kuyruklu/yönlü anlamlılık
Fiz.S.	0,963	0,327	-3,567	248	,000
			-3,689	193,240	,000
Düşm.	0,60	0,807	-,442	248	,659
			-,441	173,644	,660
Öfke	2,260	0,134	-,395	248	,693
			-,379	157,365	,705
Söz.S.	0,386	0,535	-2,843	248	,005

			-2,810	170,004	,006
Genel Saldırganlık	1,953	0,164	-2,443	248	,015
			-2,323	152,495	,022

Kız ve erkek öğrencilerin saldırganlık ortalamalarının %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin test sonuçları Tablo 4'te gösterilmiştir. T- testi sonuçlarına göre sırasıyla fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık ve genel saldırganlık boyutları $p < 0.05$ ($p=0,00$, $p=0,00$, $p=0,22$) olduğundan H1 kabul edilmektedir yani kız ve erkek öğrencilerin saldırganlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Bu farklılık üç boyutta da erkek öğrencilerden kaynaklanmaktadır. Erkek öğrencilerin fiziki, sözel ve genel saldırganlık puanları kızlara göre daha yüksektir.

H2: Öğrencilerin ailelerin gelirleri ile saldırganlık düzeyleri ve saldırganlık alt boyutları (fiziki saldırganlık, sözel saldırganlık, düşmanlık, öfke) arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H2'yi test edebilmek için Anova Testi yapılmıştır, testin sonuçları Tablo5'te verilmiştir:

Tablo 5. Öğrencilerin Saldırganlık Puanlarının Ailelerinin Gelirlerine Göre Anova Sonuçları

ANOVA – Saldırganlık

		Kareler Toplamı	df	Ortalama Karesi	F	Sig.
Fiz.S.	Gr.Arası	172,215	4	43,054	0,730	0,572
	G. İçi	14450,521	245	58,982		
Düşm.	Gr.Arası	1686,017	4	421,504	0,650	0,627
	G. İçi	73249,167	245	298,976		
Öfke	Gr.Arası	218,761	4	54,690	1,965	0,100
	G. İçi	6819,755	245	27,836		
Söz.S.	Gr.Arası	77,356	4	19,339	3,180	0,64
	G. İçi	3432,920	245	14,012		
Genel	Gr.Arası	92,097	4	23,024	1,410	0,231
	G. İçi	8678,639	245	35,423		

Tablo 5 incelendiğinde sözel saldırganlık boyutuna ilişkin olarak sözel saldırganlık değeri $p=0,64$ bulunmuştur böylece öğrencilerinin gelirleri ile saldırganlık boyutlarından sözel saldırganlık arasında Tukey testine bakarak azda olsa fark bulunduğu söylenebilir.

Tablo 6. Öğrencilerin Saldırganlık Puanlarının Gelirlerine Göre Tukey Testi Sonuçları

Sözel Saldırganlık
Tukey HSD

Gelir Düzeyi	N	Subset for alpha = 0.05	
		1	2
1500+	71	14,6197	
501-900	69	14,6374	
901-1500	91	15,1884	15,1884
0-500	19		19,3333
Sig.		,995	,064

Tablo 6 incelendiğinde; en düşük saldırganlık düzeyi, ailesinin geliri 1500 ve üzeri olan öğrenci grubundadır öğrencilerdedir. En yüksek sözel saldırganlık düzeyi ise ailesinin geliri 0-500 arası olan öğrenci grubundadır.

H3: Öğrencilerin ailelerinin yaşadığı bölge ile saldırganlık düzeyleri ve saldırganlık alt boyutları (fiziki saldırganlık, sözel saldırganlık, düşmanlık, öfke) arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H3'yi test edebilmek için Anova Testi yapılmıştır, testin sonuçları Tablo 7'de verilmiştir:

Tablo 7. Öğrencilerin Saldırganlık Puanlarının Yaşadıkları Bölgelere göre Anova Sonuçları

ANOVA – Saldırganlık

		Kareler Toplamı	df	Ortalama Karesi	F	Sig.
Fiz.S.	Gr.Arası	172,215	4	43,054	0,730	0,572
	G. İçi	14450,521	245	58,982		
Düşm.	Gr.Arası	92,097	4	23,024	0,650	0,627
	G. İçi	8678,639	245	35,423		
Öfke	Gr.Arası	218,761	4	54,690	1,965	0,100
	G. İçi	6819,755	245	27,836		
Söz.S.	Gr.Arası	1686,017	4	19,339	1,380	0,241
	G. İçi	73249,167	245	14,012		
Genel Sald.	Gr.Arası	77,356	4	421,504	1,410	0,231
	G. İçi	3432,920	245	298,976		

Tablo 7 incelendiğinde tüm p değerlerinin 0,05'ten büyük olmasından dolayı ($p>0,05$) öğrencilerin yaşadıkları bölgeler ile saldırganlık boyutları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

H4: Öğrencilerin baba eğitim durumları ile saldırganlık düzeyleri ve saldırganlık alt boyutları (fiziki saldırganlık, sözel saldırganlık, düşmanlık, öfke) arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H4'ü test edebilmek için Anova Testi yapılmıştır, testin sonuçları Tablo 8'de verilmiştir:

Tablo 8. Öğrencilerin Saldırganlık Puanlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Anova Sonuçları
ANOVA – Saldırganlık

		Kareler Toplamı	df	Ortalama Karesi	F	Sig.
Fiz.S.	Gr.Arası	4531,842	5	169,958	3,011	0,012
	G. İçi	70403,342	244	56,446		
Düşm.	Gr.Arası	214,598	5	906,368	1,224	0,298
	G. İçi	8556,138	244	288,538		
Öfke	Gr.Arası	424,327	5	84,865	3,131	0,009
	G. İçi	6614,189	244	27,107		
Söz.S.	Gr.Arası	83,889	5	16,778	1,195	0,312
	G. İçi	3426,387	244	14,043		
Genel Sald.	Gr.Arası	849,790	5	42,920	3,141	0,009
	G. İçi	13772,946	244	35,066		

Tablo 8 incelendiğinde %95 güven düzeyinde p değerlerine bakarak öğrencilerin baba eğitim düzeyleri ile fiziksel saldırganlık, öfke ve genel saldırganlık puanları arasında anlamlı bir fark bulunduğu söylenebilir. Tukey testi incelendiğinde en yüksek farklılık öfke boyutunda okuryazar olmayanlarda en düşük puan ise ilköğretim ve ortaokul mezunu olan babaların çocuklarında görülmüştür.

TARTIŞMA ve SONUÇ

1996 yılında yayınlanan bir rapora göre sadece ABD'de her yıl 2 milyondan fazla fiziksel şiddet problemi yaşanmaktadır. Aynı rapora göre her yıl ABD'de kişilerin maruz kaldıkları sözlü saldırı vakası 16 milyonu geçmektedir. Bulatao ve VandenBos 1992 yılında ABD'de işlenen 668,000 şiddet suçunun % 15,1'inin işyerinde gerçekleşmiş olduğunu tespit etmişlerdir (Gül, 2010). Gençler tarafından yapılan kanuna aykırı işlerin başında ise hırsızlık, çevreyi ve eşyaları tahrip etme, tecavüz, saldırı ve cinayet gelmektedir. Bu tür suçları işleyen gençlerin sayısında başta A.B.D olmak üzere çeşitli Batılı ülkelerde yıldan yıla artış görülmektedir. Cinsiyetler arasında bu tür suçlara eğilim açısından bir farklılık görülmektedir.

Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Demografik Değişkenlerine İlişkin Saldırganlık Düzeylerinin Belirlenmesi

250 meslek yüksekokulu öğrencisi üzerinde uygulanan saldırganlık ölçeği sonuçlarına göre; demografik değişkenlerden en fazla cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Genel saldırganlık puanları; kızlarda 79,85 iken, erkeklerde 85,42'dir. Yapılan T- testi sonuçlarına göre sırasıyla fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık ve genel saldırganlık eğilimleri erkek öğrencilerde kız öğrencilere göre daha fazladır. Daha önce yapılan birçok çalışma da bu hipotezimizi doğrulamaktadır.

Yapılan araştırmalar, saldırgan davranışın genellikle erken gelişim dönemlerinde kazanıldığını ve erkeklerde saldırgan davranışların kızlara oranla daha fazla olduğunu ortaya koymaktadır (Fuat&Him, 2013).

Saldırganlık ile demografik değişkenlere ilişkin bir diğer ilişki gelir düzeyi arasındadır. En az gelire sahip öğrencilerin sözel saldırganlıkları en fazladır. En yüksek gelire sahip öğrencilerin sözel saldırganlıkları ise en az düzeydedir.

Öğrencilerin baba eğitim düzeyleri ile öfke alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. En yüksek farklılık öfke boyutunda okuryazar olmayanlarda en düşük puan ise ilkokul ve ortaokul mezunu olan babaların çocuklarında görülmüştür.

Diğer demografik değişkenler ile saldırganlık ve saldırganlığın alt boyutları Anova testi ile analiz edilmiş olup herhangi birinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Öğrencilerin ailelerinin yaşadığı bölge ile saldırganlık arasındaki analiz sonucu yukarıda tablo ile verilmiş olup anlamlı farklılığın olmadığı belirtilmiştir. Bunun yanında öğrencilerin büyüdüğü yer, öğrenim gördükleri bölüm, anne eğitim düzeyi ve yaşlarına ilişkin bir farklılık yoktur.

Literatürde yapılan diğer çalışmalara baktığımızda saldırganlığı bağımlı değişken olarak alan bir çalışmada; özel okullarda saldırganlığın daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır. Özel okullarda fiziki saldırganlık daha fazlayken, devlet okullarında ise sözel saldırganlığın özel okullara göre daha fazla yaşandığı belirtilmektedir. (<http://www.haberturk.com/saglik/haber/620368-ozel-okulda-saldirganlik-daha-fazla>).

Araştırmalar, akranlarınca zorbalığa maruz kalma ile anksiyete ve depresyon, sosyal uyumsuzluk, yakın akran ilişkilerinden yoksun kalma ve yalnızlık arasında anlamlı ilişkiler bulunduğunu göstermektedir. Bu sorunlar, mağdur olan çocukları, psikolojik ve sosyal gelişimleri açısından risk altına sokabilmekte ve öğrencilerin kendilerini güvende hissetmedikleri ve öğrenmeye odaklanamadıkları bir okul ve sınıf atmosferi yaratmaktadır (Uzbaş, 2009).

Bir diğer çalışma ise bize, duygusal olan kişilerin stresli yaşantıları daha fazladır; çünkü bu bireyler kendini düzenlemede yetersiz düzeydedirler. Bu yüzden saldırgan davranışlar sergileme olasılıkları yüksek olduğunu göstermektedir (Sharron 2005).

Çeşitli teorisyenlere göre saldırganlık hakkında değişik teoriler ortaya atılsa da saldırganlığın altında yatan temel nedenin bireyin psikolojik ve sosyolojik olgunluğu olduğu savunulur. Saldırgan bireyler psikolojik ve sosyal açıdan eksiklikler ve bu eksikliklerini gidermek için saldırgan davranışlar sergiledikleri ifade edilmektedir Diğer taraftan yaş ile sözel saldırganlık arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Araştırmada elde edilen diğer bir bulgu ise ergenlerin yaşları arttıkça genel saldırganlık ve atak, dolaylı, sinirli, negatif saldırganlık düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki görülmüştür (Kesen, 2001). Bununla birlikte yüksek oranda saldırganlık antisosyal davranışların en belirgin özelliğidir (Karahan vd. 2009).

KAYNAKÇA

Ağlamaz, T., Karahan, T. F. ve Özcan, K. (2009). Lise öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin anne babanın birliktelik durumu,öz üvey oluşu ve yaşamda öncelikle en önemli değer algısı açısından incelenmesi. Eğitim Fakültesi Dergisi 12(1), 211-229.

Akçay, D. ve Özcebe, H. (2012). Televizyonun okul öncesi dönemdeki çocukların saldırganlık davranışına etkisi. *Çocuk Sağlığı Hastalıkları Dergisi*, 55, 82-87.

Aksel, E. Ş. ve Kaplan, B. (2013). Ergenlerde bağlanma ve saldırganlık davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Nesne Psikoloji Dergisi (NPD)*, 1 (1).

Alp, M. ve Eraslan, M. & Atay, E. & Özmutlu, İ. (2014). Düzenli spor yapan ve yapmayan çocukların sosyo-demografik özelliklerine göre saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. *Kafkas Üniversitesi, e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1).

Berkovitz, L. (1990). On the formation and regulation of anger aggression: A cognitive- eoassociationistic analysis. *American Psychologist*, 45(4), 494-503.

Bridewel, W. B. & Chang, E. C. (1997). Distinguishing between anxiety, depression and hostility: relations to anger-in, anger-out and anger control. *Personality and Individual Differences*, 22(4), 587-590.

Buss, A. H., & Perry, M. P. (1992). The aggression questionnaire. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63, 452-459.

Can, S. (2002). "Aggression questionnaire" adlı ölçeğin Türk popülasyonunda geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. Uzmanlık Tezi, Genel Kurmay Başkanlığı Gülhane Askeri Tıp Akademisi Haydarpaşa Eğitim Hastanesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Servis Şefliği: İstanbul.

Campbell, A., Muncer, S. & Bibel, D. (1985). Taxonomies of aggressive behavior: A preliminary report. *Aggressive Behavior*, 11, 216-222.

Ceylan, D. (2012). Besyo öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Spor Yöneticiliği Bölümü.

Cüceloğlu, D. (1994). İnsan ve davranış, psikolojinin temel kavramları. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çiftınar, B. (2003). Dil ve sözel şiddet. Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi, 5, 45- 56.

Fuat, N. & Him, T. (2013). Üniversite öğrencilerinin internet kullanım durumları ve saldırganlık düzeyleri arasındaki korelasyon: GAÜ psikoloji, rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü öğrencilerinde internet kaynaklı tutum değişiklikleri. II. International Conference on Communication, Media, Technology and Design, 392-396.

Gül, H. (2010). Saldırgan davranışlar ve örgütsel mağduriyet üzerine kavramsal bir araştırma. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12 (18), 91-98.

Gültekin, F. (2011). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin öfke ve saldırganlık düzeylerinin azaltılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (41), 180-191.

Hasta, D. ve Güler, M. E. (2013). Saldırganlık: kişilerarası ilişki tarzları ve empati açısından bir inceleme, *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4 (1).

Karataş, Z. (2009). Bilişsel davranışçı teknikler kullanılarak yapılan öfke yönetimi programının ergenlerin saldırganlığını azaltmadaki etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (26), 12-24.

Kesimli, İ.G. (2013). Saldırganlık ve Vandalizm. *Elektronik Journal of Vocational Colleges*, 157-170.

Kuru, E. ve Var, L. (2009). Futbol seyircilerinin spor alanlarındaki saldırganlık davranışları hakkında betimsel bir çalışma. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (2), 141-153.

Poggenpoel, M. & Mybrugh, C.P.H. (2002). The lived-experience of aggression in secondary schools in South Africa. *Education*, 123 (1), 161-167.

Sharron, M. C. (2005). Dating violence prevention in middle school and high school youth. *Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing*, 18 (1), 2-9.

Şahin, E. S. & Owen, K. F. (2009). Psikolojik ihtiyaçları farklı lise öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (32), 64-74.

Tutkun, E. & Güner, B.Ç. & Ağaoğlu, S.A. & Soslu, R. (2010). Evaluation of aggression level of individuals participating in team individual sports. *Journal of Sports and Performance Research*, 1 (1), 23-29.

Uzbaş, A. (2009). Okul psikolojik danışmanlarının okulda saldırganlık ve şiddete yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (18), 90-110.

Yıldız, S.A. (2004). Ebeveyn tutumları ve saldırganlık. *Polis Bilimleri Dergisi*, 6, 3-14.

<http://www.haberturk.com/saglik/haber/620368-ozel-okulda-saldirganlik-daha-fazla>